

14. Шмид В. Нарратология. – М.: Языки словянской культуры. – 2003.

15. Українець С.Я. Романтична іронія як форма творення безодні // [Вісник Черкаського ун-ту. Серія. Філософія.](#) - 2011. - Вип. 210. - С. 42.

В статье анализируется нарративная модель поэмы «Сон» Т. Шевченко. Освящены художественный мир поэмы, особенности ониричного дискурса сквозь оптику которого изображен бытие Российской империи и колониальный статус Украины. Внимание уделяется типологии рассказчика в иронической структуре романтической поэмы.

Ключевые слова: рассказчик, ирония, сон, хронотоп, воображаемый читатель, диегезис, романтизм.

Ювілейні дати

Ярослав Грицковян, проф. (Кошалін, Польща)

Друг, якого дарує доля. До 70-річчя від дня народження Миколи Зимомрі

Чи важко осмислювати те, що трапилося на життєвому шляху? Мені, власне, як літній людині – ні. Особливо тоді, коли йдеться про помітних осіб, яких судилося пізнати. До них не можу не зачислити уродженця Карпатської України Миколу Зимомрю, який в 2016 році зустрів свою сімдесяту осінь.

Наукова та педагогічна діяльність габілітованого доктора філології, професора Миколи Зимомрі, відомого літературознавця та вмілого організатора наукового та навчального процесу в системі вищої школи, була упродовж майже 20-ти років пов'язана з Польщею. Будучи фахівцем з германістики, обіймає у різні роки посаду професора Інституту неofilології Вищої педагогічної школи в

Слупську (1993 – 1995), а згодом – професора Балтійської гуманістичної вищої школи в Кошаліні (1997 – 2002) та професора Полонійної академії в Ченстохові (2002-2013). Кілька років викладав німецьку мову в Духовній семінарії в Кошаліні, що була складовим філіалом Познанського університету ім. Адама Міцкевича. Весь цей період примітний тим, що Микола Зимомря брав винятково активну участь в роботі українських культурно-освітніх осередків. Неодноразово я був свідком його виступів в гуртках Об'єднання українців Польщі, у стінах українських церковних святинь, зокрема, в Слупську, Кошаліні, Білому Борі, Члухові, Лемборзі, Битові, Старгарді Щецінському, Гданську, Щеціні, Криниці, Перемишлі, Ярославі. Ним було докладено стільки пристрасних зусиль, що іноді я мав уявне запитання: «Звідки він бере енергію?» Це все було важливим, бо він силкувався полегшити нашим людям розуміння тих чи інших фактів, подій, що мали місце в історії України, в хроніці українсько-польських стосунків. Мені запам'яталася одна з наших перших зустрічей, що мала місце 28 травня 1994 року в Білому Борі. Я не міг не зауважити, яким багатим, насамперед на лексику та її зміст, був діалог Миколи Зимомрі з Мирославом Чехом... Однозначно цікавим був також його виступ біля пам'ятника Тарасу Шевченку, що височіє над курганом. Численні присутні, у т.ч. о. Володимир Пирчак, Мирослав Чех, Володимир Серкіз, Ірина Дрозд та ін., були зворушені словами оратора. Я відчував при цьому особливу радість, бо мав можливість часто насолоджуватися роздумами гостя з України...

Засвідчую: як педагог, а саме як викладач німецької мови, Микола Зимомря мав серед студентів заслужений авторитет. Він постійно заохочував молодь до вивчення іноземних мов, у першу чергу, німецької, виокремлюючи при цьому важливість пізнання й мови Шевченка. До речі, в Слупську він викладав студентам відділення української філології також історію української літератури.... Загалом

діяльність Миколи Зимомрі оцінюю високо, бо вона була справді плодотворною у різних напрямках. У зв'язку з розмаїттям його творчих зацікавлень важко дійти висновку, якій іпостасі віддати перевагу: чи дослідницьким пошукам як вченого, чи його виступам в таких ділянках, як критика, журналістика, перекладознавства, літературознавство, фольклористика, педагогіка вищої школи та школознавство загалом.

***

Професор Микола Зимомря – уродженець гірського села Голятин, що в Закарпатті. Та не числю таке твердження до перебільшень: йдеться про невтомну постать. Мені видається справедливим моє спостереження: сьогодні він належить до загалом добре знаних і активних представників українського духовного світу в польському культурно-інтелектуальному просторі. Про це свідчить збірник: «Współczesne paradygmaty w literaturoznawstwie, językoznawstwie, translatyce, pedagogice i kulturoznawstwie w kontekście interdyscyplinarnym. Księga Jubileuszowa Prof.zw.dr.hab. Mykoły Zymomrya» (Częstochowa, 2011, 512 s.). На сторінках названої книжки аргументовано підкреслюється подвижницька діяльність Миколи Зимомрі, який вносив і далі вносить неоцінений вклад у справу розвитку й зміцнення українсько-польських культурних взаємодій загалом і української національної спільноти в Польщі – зокрема.

***

Коли я пізнав Миколу Зимомря? Моє перше знайомство з молодшим побратимом хронологічно припадає на 17 жовтня 1993 року; воно триває по сьогоднішній день. Щоправда, воно розпочалося з телефонного дзвінка. А невдовзі – настали численні зустрічі в Слупську та Кошаліні. Одного разу до Кошаліна він прибув разом із Антоном Ковачем, закарпатським художником та його виставкою альбомів, живописів, графікою. Це ще один

приклад, яким чином професор Микола Зимомря, перебуваючи в Польщі, стягував із собою земляків із України, передусім знавців літератури, талановитих письменників, художників, діячів Української церкви (єпископ Іван Маргітич, Василь Марко, Роман Гром'як, Ігор Добрянський, Ігор Трач, Густав Цвенгрош, Анатолій Мойсієнко, Микола Мушинка, Володимир Задорожний, Іван Ільтьо), організував нам зустрічі з провідними діячами українського культурного руху. Він добре спостеріг, що наша спільнота українців у Польщі спрагнена нового, що в'язалося з багатством і розмаїттям українського слова, загалом з духовним і політичним життям в Україні. Адже усі ми гаряче цікавимося рідними піснями, суспільними новинами, невідомими або маловідомими з історії українського народу, його духовної спадщини.

Микола Зимомря налагодив плідні контакти не тільки зі своїми земляками та носіями української національної меншини в Польщі, але й відомими особистостями з Польщі, Словаччини, Болгарії, Угорщини та Німеччини. Привернули одразу нашу увагу його статті, опубліковані в українськомовних виданнях («Наше слово», «Благовіст», «Український альманах», «Над Бугом і Нарвою»). З інших його починів слід назвати конференцію, присвячену висвітленню ролі Августина Волошина стосовно Карпатської України (Щецінський університет, 17 березня 1994 р.), а також наукову сесію «Берестейська та Ужгородська унії в долях України» (Слупськ, 1995). На цих форумах виступили визначні українські літературознавці – Іван Денисюк зі Львова, Микола Мушинка – з Пряшева. Велике враження спричинила на численних присутніх доповідь Владика Івана Маргітича, видатного українського церковного й культурно-освітнього діяча. З ініціативи професора Миколи Зимомря в Кошаліні побував церковний хор (диригент – Ярослав Кирлик), заснований при Ужгородському кафедральному соборі. з Ужгорода. Ще

згадаю: фактично за його ініціативи та сценарієм була організована сесія в Кошаліні «Життя як символ», присвячена життю та діяльності митрополита Андрея Шептицького з нагоди 50-ліття від дня відходу за межу Вічності.

***

В контексті з наведеними фактами охоче згадую мою співпрацю з Миколою Зимомрею, коли я очолював Українське вчительське товариство. Воно було засноване ще в листопаді 1991 р. Спільним був наш порив, що виніс на верх охоту творити велике діло – видавати журнал «Слово Педагога» як орган Головної Управи УВТ. Актуальною була потреба консолідувати українських учителів, створювати освітні центри обміну досвідом з метою обговорення питань, пов'язаних з вихованням дітей в українських родинях. Зрозуміло, він був неоціненною людиною при розв'язанні складних питань, що виникали в процесі моделювання статей для нового часопису. Фактично він став моїм заступником як головного редактора. Уважно переглядаю перші номери видання «Слово Педагога». Читаю і дивуюсь: звідки в нас, засновників, бралось стільки творчих тем. На сторінках містилися: інформації про українське шкільництво у Польщі, про Українське вчительське товариство, цінні відомості про методи навчання, засади таких визначних українських педагогів, як: Августин Волошин, Софія Русова, Борис Грінченко, Григорій Ващенко, Василь Сухомлинський. Ми встановили контакти з Йосипом Терелею, який своїми порадами спричинився до покращення журналу. Цьому сприяли також читачі: мали місце постійні заяви про «пріоритети» такого видання. Ось – приклад. «Дорогі друзі!» – пишуть до нас вчителі середньої школи номер 5 з Луганська. «Нещодавно ми дізналися про існування Українського вчительського товариства в Польщі і вирішили докладніше розпитати, чим товариство займається, яка його програма?». Ми отримали запити з

боку української громади з Торонто, зокрема, від вже згаданого Йосипа Терелі, а також від Богдана Кульчицького, який очолював Український культурний центр в Гамільтоні. З Міністерства освіти в Альберті (Канада) та з ініціативи Світової координаційної виховно-освітньої ради при СКВУ ми отримали чотири комплекти підручників «Нова-1» для навчання української мови в початкових класах. Нав'язали контакт з редакцією канадського журналу для вчителів «Відгукніться». Докладно розглянувши наш рамковий план, Йосип Тереля надсилає нам проект обкладинки і дає обітницю подавати допомогу.

Акцент на складі редакції: Ярослав Грицковян (головний редактор), Микола Зимомря, Степан Лашин, Ганна Горнятко-Шумилович. Для нас були вагомими реальні наукові, організаційні та видавничі зусилля стосовно українського шкільництва, удосконалювання навчального процесу, посилення допомоги у справі методики навчання української мови, підготовки програм, полагодження із шкільними підручниками. Тому ми широко інформуємо про підручники, словники, посібники з навчання української мови. На адресу Українського вчительського товариства надходить безкоштовно з України комплект підручників («Материнка», «Ластівка», «Біла хата», «Писанка») для початкових шкіл, в яких учитель-україніст легко знайде матеріал про дітей, новини незалежної Української держави. Надсилають потрібні посібники вчительські товариства з Канади (Торонто, Вінніпег), з Америки (Філадельфія).

Доба на зламі ХХ – початку ХХІ століть вимагала організаційних змін. Велике значення на цьому шляху мали польсько-українські взаємовідносини. Ситуація на цьому етапі вимагала обміну досвідом, активності в контактах з Україною. Микола Зимомря відіграв тут важливу роль. Його професійні дослідження, педагогічний доробок, праця в Ужгородському університеті, – все це було потрібним.. З

його ініціативи між Закарпатським інститутом і Українським вчительським товариством в Польщі підписано угоду про співробітництво. Угода передбачала обмін вчительськими делегаціями, підготовку спільних видань, у тому числі журналів «Слово педагога» та «Закарпатський педагогічний вісник». Так, в травні 1997 року

в Ужгороді відбулася Всеукраїнська науково-методична конференція «Проблеми післядипломної освіти педагогів». На пленарному засіданні виступили: В. Гомонай, С.Жупанин, В. Росул, В.Химинець, М. Талапканич, М. Зимомря, а також голова УВТ в Польщі Я. Грицковян. Моя доповідь на тему «Українська освіта в Польщі – шлях і погляд у майбутнє» опублікована в збірнику «Проблеми післядипломної освіти педагогів» (Ужгород 1997). За пропозиціями Товариства пріоритетною в Шкільному видавництві у Варшаві стає справа українських підручників та інших посібників до навчання української мови.

Голосно й переконливо пролунав зі сторінок газети «Наше слово» заклик до українських громад з проханням переказувати на фонд Товариства українські книжки, передавати їх для шкіл, пунктів навчання. Дуже важливе, а навіть історичне значення для долі нашого шкільництва мало надзвичайне засідання Сеймової комісії до справ національної меншини у лютому 1996 року в Білому Борі та в Кошаліні. Пам'ятним також залишиться семінар на тему: «Українське шкільництво в Польщі – суспільні обумовини, стан і напрямки розвитку», що відбувся в Гурові Ілавецькому. Під час семінару було виголошено 26 доповідей, чимало учасників взяли слово в дискусії. Головними організаторами наукового

семінару була Вища педагогічна школа в Ольштині та Українське вчительське товариство.

***

Моя розповідь про жертовну діяльність Миколи Зимомря з нагоди ювілею – 70-річчя від дня народження, є

лише своєрідною часткою, якою прагну підкреслити вагомість його творчого доробку. Упродовж багатьох років Микола Зимомря був і є нашим громадським дорадником, талановитим помічником, нерідко ініціатором нових починань, співурядником, автором програм і матеріалів. Окремо треба відзначити його редакторську співпрацю над виданням журналу «Слово педагога». Суттєву увагу приділяє науковець розвитку духовності української меншини в Польщі. Йому належать збірки, статті, спеціальні дослідження, присвячені художнім досягненням Остапа Лапського, Якова Гудемчука, Ольги Петик, Мілі Лучак, Олександр Швелло, Пйотра Куприся, Тадея Карабовича, Юрія Гаврилюка, Миколи Слабака. До цього треба додати: в Кошаліні Микола Зимомря видав дві збірки поезій Димитра Павличка («Наперсток», 2000; «Київ в травні», 2001), збірки Миколи Слабака («Малинове коло», 2000), Ольги Петик («Лемківські пороги, 2002), Якова Гудемчука («Різноцвіття», 2003); праці «Україна – Польща» (1999), «Тотожність і партнерство. Студії взаємин найближчих сусідів» (2000) та ін. Не може не висловити подяки за низку праць, які він присвятив вивченню і мого доробку як педагога та літературознавця. З-поміж усіх назву першу: «Животворна змагальність освіти. Життєвий шлях, науково-педагогічна діяльність Ярослава Грицковяна» (Ужгород, 2000). До речі, на її титульній сторінці значаться імена її авторів, батька й сина – Миколи Зимомрі та Івана Зимомрі. Але це вже – той інший знак, що поєднує нашу багаторічну приязнь. І вона триває....

Децо змайстроване нами. Може, не все вмонтувалося в сьогоднішня. Проте це залишимо на час, який є найкращим ідентифікатором на рівні ознаки того чи іншого випробування на життєвих дорогах мого друга. До речі, аналогічну думку я віднайшов на сторінках цінної праці Миколи Ткачука «Першооснова змісту. Літературний портрет Миколи Зимомрі» (Тернопіль, 2016, 246 с.). Її

стрижнева ідея добре мотивована переконливим розділом «Дорога – це життя». Очевидно, так воно і стелиться ланкою, якщо її розуміти крізь призму розмислу життєвого виру.

Рецензії

В. Соболю, д-р філол. наук, проф. (Варшава)

Сутність творення образного слова

Щойно побачила світ збірка оповідань і новел Миколи Зимомрі: *Образки Срібної землі* (Дрогобич-Люблін, «Посвіт», 2016, 130 с.). Вона двомовна: українською мовою та в адекватному перекладі польською мовою («*Obrazki Srebrnej ziemi*») Тадея Карабовича, відомого дослідника української літератури в Польщі, ученого-літературознавця та письменника українського походження.

Стоїмо півколом. А хто ще ні, то має стати. Адже «антропологія видовищ бачиться в культурі передусім у суспільній пам'яті, згуртованій в драматичних структурах ...», як стверджує польський учений Лешко Коланкевіч. Йдеться про вагомість насамперед історичних слідів і сутність їхнього характеру. У цьому зв'язку варто наголосити: автор рецензованої збірки новел «Образки Срібної землі» як же своєчасно і вправно переводить конкретику в метафору в творі «*Стояти півколом*» – одному із двадцяти, які складають цю, без сумніву, цікаву книжку Миколи Зимомрі. Так, диригент хору чи капели має справді все бачити, чути, відчувати, реагувати, а тому та капела чи хор має стояти на сцені *півколом*. До речі, улітку 2015 року мені пощастило в архівах Осередка української культури у Вінніпезі віднайти аналогічне міркування в рукописних